Oświadczenie złożone
przez senatora Kazimierza Kleinę
w dniu 2 maja 2024 r.

Oświadczenie skierowane do prezesa Rady Ministrów Donalda Tuska

Szanowny Panie Premierze!

Od długiego czasu poruszam zagadnienia energetyki odnawialnej, bezpieczeństwa energetycznego Polski oraz transformacji energetycznej i wpływu rozwoju energetyki odnawialnej, szczególnie morskich farm wiatrowych, na rozwój naszego kraju. W ramach tej działalności współorganizuję otwarte wysłuchania w formie konferencji w Senacie poświęcone problematyce rozwoju energetyki odnawialnej, transformacji energetycznej w Polsce, ale z uwzględnieniem jej znaczenia w regionie Morza Bałtyckiego. Szereg spotkań na Pomorzu w ramach konsultacji z samorządowcami, działaczami gospodarczymi wskazuje, jak wielką nadzieję upatruje się w regionie w rozwoju sektora energetyki odnawialnej. Konkluzja tych konsultacji to to, co pragnę przedstawić w moim oświadczeniu dotyczącym działalności administracji państwowej i niestety braku koordynacji polityki rozwoju transgranicznych połączeń elektroenergetycznych, procesów rozwoju morskiej energetyki wiatrowej, dekarbonizacji polskiej gospodarki i wzrostu konkurencyjności sektora energetycznego.

Polska nie stworzyła kompleksowej strategii rozwoju połączeń transgranicznych, budowy łańcucha rozwoju energetyki odnawialnej, budowy innowacji, jakie wynikają z transformacji energetycznej. Ciągle podkreślam brak współpracy pomiędzy Ministerstwem Klimatu i Środowiska, Polskimi Sieciami Elektroenergetycznymi, Ministerstwem Infrastruktury a Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Ministerstwem Obrony Narodowej w zakresie współpracy z regionem Morza Bałtyckiego. Obserwowany od długiego czasu brak aktywnej roli Polski na arenie Rady Państw Morza Bałtyckiego to strategiczny aspekt, w przypadku którego wymagana jest pilna naprawa i koordynacja. Obecna sytuacja jest szczególnie istotna ze względu na bezpieczeństwo energetyczne. Bałtyk wraz z wejściem Finlandii i Szwecji do NATO stał się niemal wewnętrznym morzem NATO, wymaga nowej architektury bezpieczeństwa energetycznego, współpracy również w procesie dekarbonizacji i rozwoju morskiej energetyki wiatrowej. Potencjał Bałtyku to niemal 93 GW wiatrowej energetyki morskiej. Od początku 2025 r. kraje bałtyckie, Litwa, Łotwa i Estonia, będą synchronicznie połączone z Unią Europejską, a więc odcięte od systemu kontrolowanego przez Rosję i Białoruś. Poprzedni rząd nieudolnie prowadził projekt połączenia tylko z Litwą, Harmony Link, który okazał się fiaskiem poprzedniego rządu, zarządu PSE i pełnomocnika do spraw energetycznej infrastruktury krytycznej. W 2023 r. niemiecki operator systemów energetycznych 50Hertz, estoński Elering oraz operatorzy Litwy i Łotwy podpisali list intencyjny w sprawie budowy połączenia elektroenergetycznego Baltic WindConnector, które ma osiągnąć długość 750 km, zaczynać się na wybrzeżu Meklemburgii-Pomorza Przedniego, ciągnąć się do Estonii, łącząc Litwę i Łotwę, oraz łączyć z planowaną farmą energetyki wiatrowej morskiej położonej na obszarze Danii – Bornholmie. Będzie to w istocie połącznie optymalizujące powstające farmy morskiej energetyki wiatrowej.

Inicjatywa Baltic WindConnector jest przejawem współpracy regionalnej wielu państw, budując systemowe rozwiązania, a nie jak połączenie Polska – Litwa Harmony Link, którego brak jest istotnym ograniczeniem dla pełnej synchronizacji i bezpieczeństwa energetycznego krajów bałtyckich. Taka architektura połączenia i współpraca z krajami regionu Morza Bałtyckiego przyniosłyby nie tylko korzystne źródło zielonej energii dla Polski, lecz także nowy rynek sprzedaży energii dla inwestujących w farmy energetyki morskiej. Wraz z postępującą dekarbonizacją energetyki w Polsce źródło w postaci zielonej energii z Bałtyku, Danii, Niemiec, Litwy, Łotwy i Estonii byłoby korzystnym stabilizatorem systemu energetycznego w Polsce.

W 2023 r. w czasie lipcowej konferencji w Senacie poświęconej energetyce odnawialnej na Bałtyku przedstawiciel ministra do spraw bezpieczeństwa infrastruktury energetycznej odpowiedział, iż racją stanu Polski jest nie rozwijanie połączeń transgranicznych bez względu na kierunek geograficzny, lecz oparcie konsumpcji w Polsce tylko na krajowych źródłach wytwórczych. Jest to zaprzeczeniem budowy wspólnoty energetycznej Unii Europejskiej i wspólnej polityki klimatycznej. Takie działanie jest niekorzystne dla cen energii elektrycznej oraz bezpieczeństwa energetycznego w naszym kraju.

Zwracam uwagę na to, iż kraje bałtyckie podobnie jak kraje północy działają na rynku Nord Pool, który jest niezwykle sprawnym i ważnym elementem finansowania inwestycji. Należy zwrócić uwagę na to, iż przyłączenie Polski do tego rynku byłoby bardzo korzystne dla dostępu do zielonej energii. Na uwagę

zasługuje znaczny spadek cen na tym rynku po przyłączeniu elektrowni jądrowej w Finlandii w kwietniu 2023 r. Dostęp do takiego rynku jest szczególnie istotny dla rozwoju polskiej gospodarki od 2028 r., kiedy znacząca cześć energetyki węglowej będzie wyłączana ze względu na emisyjność i wiek. Takie wykorzystanie funkcji stabilizacyjnej byłoby wzmocnieniem bezpieczeństwa energetycznego i szansą na konkurencyjność polskiej gospodarki.

Kolejne istotne zagadnienie w kontekście bezpieczeństwa energetycznego to kwestia rozbudowy połączeń lądowych z Niemcami oraz Ukrainą. Zdegradowanie linii 750 kV łączącej Polskę i Ukrainę do 400 kV jest wielką stratą systemową. Samo otworzenie tej linii będzie sukcesem.

Szanowny Panie Premierze, elektroenergetyczne połączenia transgraniczne to również odporność państwa na zagrożenia wynikające z wojny hybrydowej i kinetycznej. Doświadczenia Ukrainy wskazują, jaki obszar stanowi cel ataków. Dlatego tak ważna jest współpraca z naszymi parterami w UE i w Ukrainie w tym zakresie.

W związku z tym kieruję do pana premiera następujące pytania.

1. Dlaczego Polska nie przystępuje do rozbudowy połączeń elektroenergetycznych w ramach regionu państw Morza Bałtyckiego? W szczególności dlaczego Polska nie prowadzi działań, konsultacji i prac odnośnie do połączenia Baltic WindConnector łączącego kraje bałtyckie oraz Niemcy i Danię?

2. Dlaczego Polska nie podejmuje inicjatywy na rzecz nowej architektury bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej regionu Morza Bałtyckiego?

3. Wnoszę o skoordynowanie działań w administracji rządowej oraz PSE w zakresie określenia strategicznych priorytetów i planów działania w ramach polityki energetycznej i klimatycznej w regionie Morza Bałtyckiego oraz aktywnej działalności Polski w Radzie Państw Morza Bałtyckiego, aktywnej działalności ambasad Polski w regionie państw Morza Bałtyckiego.

4. Jest niezwykle istotne, aby ustanowić pełnomocnika rządu do spraw rozwoju morskiej energetyki odnawialnej i współpracy w regionie Morza Bałtyckiego w tym zakresie.

5. Jaka jest strategia rozbudowy transgranicznych połączeń elektroenergetycznych Polski na następujących kierunkach: region Morza Bałtyckiego, Niemcy, kraje bałtyckie?

6. Jaka jest strategia rozbudowy połączeń lądowych z Niemcami oraz Ukrainą?

Kazimierz Kleina